

ТРАНСФАРМАЦЫЯ ТЭХНАЛОГІЙ МІЖНАРОДНАГА ВЯШЧАННЯ ВА ЎМОВАХ СУЧАСНАГА КАМУНІКАЦЫЙНАГА АСЯРОДДЗЯ

Сучасны свет з мультымедыйнымі глабальнымі камунікацыйнымі каналамі вядзе да змянення базавых прынцыпаў арганізацыі жыццядзейнасці ў сучасным грамадстве, да трансфармацыі паводзін чалавека, паколькі асваенне інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій прадугледжвае і асваенне новага камунікацыйнага асяроддзя са спецыфічнымі сродкамі дзейнасці ў ім. Гэта, у сваю чаргу, патрабуе як ад індывіда, так і ад дзяржаўных або грамадскіх інстытутаў засваення новых сістэм ведаў, норм, каштоўнасцей, а таксама ўмення рэалізоўваць іх у сучасных абставінах.

Натуральная неабходнасць любой незалежнай дзяржавы – гэта пазіцыянаванне сябе як самастойнага актара на міжнароднай арэне. Глабальны інфармацыйны абмен адбываецца на ўзроўні міжнародных сувязей і арганізацый, дыпламатычных каналаў, турызму і сродкаў масавай інфармацыі. Нацыянальная сістэма СМІ прадугледжвае адмысловы від вяшчання, які спецыялізуецца на замежнай аўдыторыі. Міжнароднае вяшчанне акумулюе медыяпрадукт з улікам асаблівасцей дзяржавы і яе медыясістэмы і працуе над комплексным медыявобразам краіны за мяжой. Сучасныя тэхналогіі дазваляюць усім сродкам масавай інфармацыі ў адкрытым доступе праз інтэрнэт размяшчаць падрыхтаваныя матэрыялы ў любой форме: тэкставай, аўдыяльнай або аўдыявізуальнай, што робіць іх міжнароднымі ў той ці іншай ступені. Тым не менш спецыялізаваныя на замежным вяшчанні СМІ маюць асаблівасці функцыянавання і спосабы падачы кантэнту, якія выпрацоўваліся на працягу XX стагоддзя.

Традыцыйна міжнароднае радыёвяшчанне скіравана на агромністую аўдыторыю, на шматлікія тыпы грамадстваў, уклад якіх можа быць як прагрэсіўным, так і рэгрэсіўным. Першапачатковай задачай радыёвяшчання было ахапіць як мага большую колькасць краін. Выкананне яе сёння адбываецца праз камбінаваную працу міжнародных радыёстанцый у эфіры і інтэрнэце.

Вяшчанне ў радыёэфіры ажыццяўляецца з дапамогай радыёперадатчыкаў, якія маюць вызначаную магутнасць і перадаюць інфармацыю на пэўнай частаце электрамагнітнага выпраменьвання. Як правіла гук у эфірным радыёвяшчанні перадаецца праз адзін са спосабаў мадуляцыі: амплітудны (вяшчанне на кароткіх, сярэдніх і доўгіх хвалях) або частотны (FM-вяшчанне на ўльтракароткіх хвалях). Лічбавае вяшчанне адбываецца ў фармаце DRM (Digital Radio Mondiale).

Вяшчанне на доўгіх і сярэдніх хвалях. Дыяпазон доўгіх радыёхваль вар’іруецца ад 30 кГц (даўжыня хвалі 10 кіламетраў) да 300 кГц (даўжыня хвалі 1 км). Доўгія хвалі здольны абгінаць горныя схілы і штучныя перашкоды і забяспечваць радыёвяшчанне на вялікія адлегласці далёка за межамі прамой бачнасці (да 3 тысяч кіламетраў). Даўжыня хвалі вызначаецца магутнасцю радыёперадатчыка, эфектыўнасцю антэны, якая перадае сігнал, і ступенню паглынання зямной паверхняй энергіі радыёхваль. Гэта адзіны дыяпазон, які дазваляе забяспечыць радыёвяшчанне ў горных раёнах [3]. Аднак перадача дадзеных на вялікую адлегласць патрабуе шмат выдаткаў, таму зараз доўгія хвалі мала запатрабаваны карыстальнікамі, паколькі большасць аддае перавагу FM-станцыям, кабельнаму і спадарожнікаваму вяшчанню, а таксама інтэрнэт-радыё. З увагі на гэта медыя адмаўляюцца ад дальняга эфіру.

Сярэднія хвалі маюць даўжыню ад 100 метраў да 1000 кіламетраў. За кошт адлюстравання ў іанасферы яны здольны распаўсюджвацца на досыць вялікую адлегласць, асабліва ў цёмны час сутак. Аднак днём такі від радыёсігнала прымальны толькі для мясцовага вяшчання, у горадзе з-за прамысловых перашкод гэты від вяшчання падыходзіць толькі для размоўных, з мінімальнай колькасцю музыкі, станцый.

Вяшчанне на кароткіх хвалях. Кароткія хвалі даўжынёю ад 10 да 100 метраў распаўсюджваюцца шляхам адлюстравання ад іанасферы і паверхні Зямлі. Перавага такога спосабу пашырэння радыёсігнала заключаецца ў яго здольнасці перадавацца на некалькі тысяч кіламетраў, але моцная залежнасць ад метэаўмоў, пары сутак і пары года, сонечнай актыўнасці і функцыянаванне толькі праз спецыяльны прыёмнік абмяжоўвае кола патэнцыяльнай аўдыторыі такога віду вяшчання.

Мультыканальнасць СМІ стала перашкодай для кароткахвалёвага радыё, таму колькасць радыёстанцый, якія вяшчаюць у такім фармаце, апошнім часам істотна скарачаецца. Так, у 2013 годзе ВВС анансавала скарачэнне вяшчання на кароткіх хвалях шэрагу праграм і пераход іх у лічбавы фармат (спадарожнікавае і інтэрнэт-вяшчанне). У выніку прысутнасць Сусветнай службы ВВС на кароткіх хвалях скарацілася з 19 да 6 гадзін на дзень, вяшчанне на кароткіх хвалях Арабскай службы ВВС цалкам было спынена на карысць FM-дыяпазону, спадарожнікаў і глабальнай сеткі. Паводле стратэгіі рэдакцыі, аб’ём рускамоўнага вяшчання пераважае ў інтэрнэце, што павышае эфектыўнасць дзейнасці службы і больш адпавядае запатрабаванням аўдыторыі ў Расіі і краінах СНД [5].

Іншую пазіцыю займае кітайская міжнародная медыякарпарацыя, якая, у адрозненне ад буйных структур падобнага тыпу ў еўрапейскай частцы кантынента, не скарачае аб’ём вяшчання на кароткіх хвалях і такім чынам захоўвае ўжо напрацаваную аўдыторыю, якая аддае перавагу

традыцыйным спосабам прыёму радыёсігналу. Аднак новыя службы вяшчання на замежных мовах Міжнароднае радыё Кітая адкрывае толькі ў глабальнай сетцы. Так, у 2009 годзе з'явілася беларускамоўная старонка МРК на партале CRI-online [4].

Тым не менш нават у сучасных умовах вяшчанне на кароткіх хвалях захоўвае безумоўную перавагу – здольнасць распаўсюджвацца ў маладаступных для іншых спосабаў атрымання інфармацыі мясцовасцях. Адсутнасць лічбавых тэхналогій можа быць абумоўлена недастатковай развітасцю інфраструктуры, высокім коштам, геаграфічным размяшчэннем або выклікана прыроднай ці тэхнагеннай катастрофай, ізаляванасцю тэрыторыі і інш. Магчымасць бясплатнага прыёму сігналу з дапамогай прыёмніка дазваляе інфармаваць значную колькасць насельніцтва на Зямлі (паводле статыстыкі за 2014 год, тры мільярды (50 % ад усяго насельніцтва планеты) знаходзіцца за мяжой беднасці) [6]. У такіх раёнах радыёвяшчанне па-ранейшаму застаецца найбольш прыдатным спосабам масавай камунікацыі і дыстанцыйнай адукацыі.

Важнасць захаваць вяшчанне з дапамогай амплітуднай мадуляцыі тлумачыцца неабходнасцю інфармаваць не толькі жыхароў рэгіёнаў з нізкім эканамічным узроўнем, але і грамадзян краіны-вяшчальніка, якія па розных прычынах знаходзяцца за межамі Радзімы. Так, у 2004 годзе падчас цунамі ў Тайландзе загінула больш за паўтысячы грамадзян Швецыі, якія там адпачывалі. У падобнай надзвычайнай сітуацыі перадачы на кароткіх хвалях далі магчымасць шведскім уладам хутка звязацца з рэзідэнтамі Швецыі, якія апынуліся закладнікамі ў крызісным рэгіёне без грошай і дакументаў. Праз радыё паведамляліся нумары тэлефонаў шведскай амбасады, месцы збору людзей, звесткі, дзе можна атрымаць дапамогу, інфармацыю пра дадатковыя авіярэйс і г. д. Аналагічная сітуацыя склалася ў Ліване падчас ваенных дзеянняў, калі трэба было эвакуіраваць шведскіх грамадзян. Так радыё на кароткіх хвалях выступае найбольш простым і надзейным спосабам рэгулявання і пераадольвання крызіснай сітуацыі.

FM-вяшчанне. Частотная мадуляцыя (FM) выкарыстоўваецца для перадачы высокакаснага сігналу і стэрэагуку на ўльтракароткіх хвалях без статычных перашкод, што робіць гэтую тэхналогію найбольш запатрабаваным і пашыраным спосабам перадачы радыёсігналаў [1]. У той жа час ясны і свабодны ад перашкод эфір у FM-дыяпазоне здольны пашырацца толькі да гарызонта, які размяшчаецца адносна недалёка ад перадатчыка (калі даўжыня мачты ўмоўна складае 100 метраў, то адлегласць ад яе вяршыні да гарызонта – 35 кіламетраў). Гэтая акалічнасць абмяжоўвае працу FM-станцый у межах гарадскіх і прыгарадных тэрыторый. Павялічваць колькасць FM-перадатчыкаў у маланаселеных пунктах не мэтазгодна, паколькі гэта не акупае затрат, таму аддаленыя рэгіёны любой

країни мають патрэбу яшчэ і ў іншых спосабах інфармавання, акрамя FM-вяшчання.

Вялікім патэнцыялам для міжнародных СМІ валодаюць мясцовыя FM-станцыі. Звычайнай практыкай становяцца выпадкі, калі замежныя медыя супрацоўнічаюць з лакальнымі радыё, якія вяшчаюць у FM-фармаце. Супрацоўніцтва па схеме франчайзінга дазваляе разнастаіць кантэнт мясцовых СМІ і ў той жа час пашырыць аўдыторыю міжнароднай радыёстанцыі без вялікіх часавых і фінансавых выдаткаў.

Радыё ў глабальнай сетцы. Развіццё тэхналогій трансфармуе інфармацыйна-камунікацыйную прастору і ўкараняе новыя спосабы падачы медыяінфармацыі. Альтэрнатывай традыцыйнаму эфірному вяшчання выступае інтэрнэт-вяшчання, што абумоўлівае змены і дапаўненні ў радыёжурналістыцы. У глабальнай сетцы радыё ператвараецца ў мультымедыйны сродак масавай інфармацыі, паколькі, акрамя гуку, на сайце размяшчаюцца тэкставыя, візуальныя і аўдыявізуальныя элементы. З аднаго боку, гэта адкрывае дадатковыя магчымасці для папулярызацыі, з другога – радыё страчвае сваё першапачатковае прызначэнне, што вядзе да рэструктурызацыі штата і пераасэнсавання рэдакцыйнай палітыкі.

Магчымасць анлайн-вяшчання на ўласным сайце дазваляе міжнародным радыёстанцыям кампенсаваць усе якасныя недахопы сігналу на доўгіх, сярэдніх і кароткіх хвалях. Акрамя таго, вяшчання ў інтэрнэце здымае тэрытарыяльныя бар'еры, паколькі галоўная і адзіная ўмова даступнасці радыёстанцыі – гэта падключэнне патэнцыйных слухачоў да глабальнай сеткі. Характэрная рыса вэб-парталаў, якія спецыялізуюцца на міжнародным вяшчання, – іх шматмоўнасць, прычым маюцца на ўвазе не толькі самыя распаўсюджаныя на свеце мовы, але, у многіх выпадках, мовы малых народаў, што дазваляе вялікай колькасці карыстальнікаў атрымліваць інфармацыю. Так, BBC працуе на 32 мовах, Голас Амерыкі – на 48, Нямецкая хваля – на 30, Французскае міжнароднае радыё – на 12, Міжнароднае радыё Кітая – на 62, радыё «Беларусь» падтрымлівае 8 моў.

З дапамогай сучасных інфармацыйных тэхналогій развіваюцца новыя формы падачы радыёкантэнту. Так, набірае папулярнасць новы фармат распаўсюджвання аўдыя- і відэакантэнту – падкастынг (вытворнае ад англійскіх лексем iPod (mp3-плэер) і broadcasting (вяшчання)). Па сутнасці, гэта аўдыяфайл у фармаце радыёперадачы з вызначанай тэматыкай і перыядычнасцю. Падкаст адкрыты для спампоўвання, ён сінхранізуецца з дэвайсам карыстальніка ў выглядзе асобных файлаў і дазваляе слухаць матэрыялы радыёстанцыі нават тады, калі няма доступу да глабальнай сеткі [2]. Прыкладам актыўнага ўкаранення падкастынгу з'яўляецца Сусветная служба BBC. На сайце медыякарпарацыі ў спецыяльным раздзеле кожны дзень абнаўляюцца аўдыязапісы (максімальная працягласць кожнага 60

хвілін) у адпаведнасці з рубрыкай (напрыклад, сусветныя навіны, навіны бізнесу, інтэрв'ю дня, спартыўны агляд), адаптуюцца для зручнага праслухоўвання і захоўваюцца ў інтэрнэце на працягу 30 дзён.

Такім чынам, эфірнае міжнароднае вяшчанне можа весціся некалькімі спосабамі: на ўльтракароткіх (FM-фармат), кароткіх, сярэдніх і доўгіх хвалях. Кожны з пералічаных спосабаў мае свае перавагі і недахопы: галоўная вартасць перадачы сігнала амплітуднай мадуляцыі – гэта магчымасць вяшчання на далёкія адлегласці, частотная мадуляцыя пераўзыходзіць па якасці гуку, які прыёмнікі рэтрансляюць слухачам. Альтэрнатыву эфірнаму вяшчання складае інтэрнэт, дзе міжнародная радыёстанцыя набывае новыя магчымасці ўласнай папулярызаванасці. Шматфарматнасць сучаснага радыёвяшчання дазваляе краіне-вяшчальніку пашыраць сваю прысутнасць у глабальнай медыяпрасторы і адпавядаць запатрабаванням дыверсіфікаванай аўдыторыі.

Літаратура

1. Большой энциклопедический словарь [Электронный ресурс] / гл. ред. А.М. Прохоров. – 2-е изд, перераб. и доп. – СПб., 2000. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/>. – Дата доступа: 24.03.2015.
2. Подкастинг – синтез интернет и радио [Электронный ресурс] // iXBT.com. – Режим доступа: <http://www.ixbt.com/td/podcasting.shtml>. – Дата доступа: 24.04.2015.
3. Радиовещательные диапазоны [Электронный ресурс] // Радиовещательные технологии. – Режим доступа: <http://www.radiostation.ru/known/range.html>. – Дата доступа: 13.04.2015.
4. CRI On-line. Беларуская мова [Electronic resource]. – Mode of access: <http://belarusian.cri.cn/#>. – Date of access: 13.03.2015.
5. Foreign losses [Electronic resource] // The Economist. – 2014, May 29th. – Mode of access: <http://www.economist.com/news/britain/21599833>. – Date of access: 05.05.2015.
6. World Poverty Statistics [Electronic resource] // Global Issues, The Human Development Report. – 2014. – Mode of access: <http://www.statisticbrain.com/world-poverty-statistics/>. – Date of access: 07.05.2015.

Ирина Сидорская

Белорусский государственный университет

СВЯЗИ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ И ЖУРНАЛИСТИКА: СБЛИЖЕНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ ПРАКТИК

Одной из характеристик современного информационного пространства выступает сближение двух разных видов информационно-коммуникационной деятельности: журналистики и связей с общественностью (публик рилейшнз, PR). Такое сближение имеет два основных проявления: выполнение журналистикой и связями с общественностью однотипных социальных функций и оперирование информацией, обладающей общими свойствами.